

Bismarck: Gedanken und Erinnerungen

Bogen

O. v. Bismarck *Gedanken und Erinnerungen*. I-IV, Stuttgart, Berlin 1898-1901.

Gedanken und Erinnerungen er den fhv. tyske rigskansler **Otto von Bismarcks** erindringer. De er bygget op i to dele: Den ene omhandler den fortrinsvist indenrigspolitiske udvikling i Tyskland fra 1840'erne og frem. Den anden vedrører flere af de europæiske udviklinger ca. 1860-1890, hvor **Bismarck** spillede hovedrollen.

Hver af disse to dele består så igen af to enheder: I den ene giver **Bismarck** sin **egen version** af historien. I den anden findes optrykt et meget stort **brevmateriale** fra **Bismarcks** hånd, som han støtter sin fremstilling på.

En meget stor del af arbejdet med at få skrevet erindringerne fandt sted på slottet **Friedrichsruh** øst for Hamborg, hvor **Bismarck** boede sine sidste otte leveår. Konkret foregik det ofte på den måde, at **Bismarck** dikterede erindringerne til sin sekretær, som så renskrev dem og forelagde dem til **Bismarcks** endelige redigering og godkendelse.

Bismarcks erindringer er en **hovedkilde til Tysklands historie på Bismarcks tid** og som sådan udkommet i talrige udgaver i eftertiden. Måske mest af alt er de en hovedkilde til **Bismarcks** egen person og selvforståelse. Blandt historikere er der almindelig enighed om, at **Bismarck** ikke går af vejen for at pynte på fremstillingen af sig selv og sin egen rolle.

Skolens udgave er den originale og må være tilgået biblioteket næsten straks efter udgivelsen.

Forfatteren

Otto von Bismarck blev født i 1815 og døde i 1898. Han er – både mens han levede og siden hen – blevet betragtet som grundlæggeren af **Det Tyske Kejserrige** i 1871.

Bismarck var først og fremmest preusser. Han stammede fra den del af **Preussen**, der lå øst

for Elben, og som var præget af store godser med forholdsvis ringe urbanisering, d.v.s. få større byer i stil med, hvad der præger Tysklands vestlige dele. Hans familie var selv en gammel godsejerslægt, og denne oprindelse prægede hans liv og gerning fra start til slut.

Desuden var **Bismarcks** familie – som så mange andre af dens art – præget af et dybt tilknytningsforhold til **det preussiske militær**. Lige fra **Bismarck** gik ind i politik i 1845 – indenrigs som udenrigs – blev hans linje præget af autoritære, militære tankegange. Han var på ingen måde en demokrat. Tysklands samling og udvikling skulle først og fremmest hvile på militær magt og styrke.

Men først og fremmest var **Bismarck** en **eminent politiker**. Han forstod i sjælden grad at være forud for sine modstandere i det politiske skakspil. F.eks. havde han op til udbruddet af den dansk tyske krig i begyndelsen af 1864 for længst forudset den danske regerings udspil, så han havde sit eget modtræk – et militært ultimatum – klart.

Alt dette og mere til kan studeres i **Bismarcks** erindringer.

Baggrunden

Det er ingen overdrivelse at kalde **Bismarck en af de største, mest betydningsfulde personer i tysk historie overhovedet**. Hvad **Luther** og **Goethe** hver på deres vis betød for Tyskland og Europa i 1500- og 1700-tallet – kom **Bismarck** inden for sit gebet til at betyde for tysk og europæisk storpolitik i 2. halvdel af 1800-tallet.

Det er vigtigt at huske, at Tyskland i århundreder – ja, faktisk: altid – havde været splittet i et utal af større eller mindre politiske enheder. Det tyskromerske kejserrige op til 1806 dækkede over et kludetæppe af små og store grevskaber, fyrstedømmer, bispedømmer, fristæder etc. Efter Napoleonskrigene i begyndelsen af 1800-tallet blev alt dette ændret i form af en fællestysk nationalfølelse, hvis mål var at **slutte hele den tyske nation sammen i én fælles stat**. **Bismarcks** betydning lå først og fremmest i at gennemføre denne proces under preussisk lederskab. At han lod det ske i form af en række sejrige krige (1864 mod Danmark, 1866 mod Østrig, 1870-71 mod Frankrig) skulle komme til at kaste lange og mørke skygger ind over tysk og europæisk historie langt frem i tiden. Der går en lige linje fra **Bismarcks** lederskab frem mod de to verdenskrige.

Vurderingerne af Bismarck er derfor stærkt delte. På den ene side står han som den, der moderniserede det tyske samfund og i tre årtier stod i spidsen for europæisk storpolitik. På den anden side repræsenterede han en autoritær og antidemokratisk tankegang, der siden udviklede sig til militarisme, nationalisme og totalitære bevægelser, f.eks. nazisme.